

УДК 636.32/082.084.085

DOI <https://doi.org/10.32851/2226-0099.2022.126.22>

РІСТ МОЛОДНЯКУ ТА СМУШКОВІ ЯКОСТІ ШКУРОК ЯГНЯТ БУКОВИНСЬКОГО ТИПУ АСКАНІЙСЬКОЇ КАРАКУЛЬСЬКОЇ ПОРОДИ ОВЕЦЬ

Лесик О.Б. – к.с.-г.н., с.н.с.,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Томаш Л.В. – к.ю.н.,

в.о директора,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Похивка М.В. – н.с.,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Меленко К.М. – н.с.,

Буковинська державна сільськогосподарська дослідна станція
Інституту сільського господарства Карпатського регіону
Національної академії аграрних наук України

Вівчарство є однією з важливих галузей сільського господарства, яка постачає різноманітну продукцію з цільовими властивостями та гормонами дозволіття (дієтичну ягнятину, молоду баранину, молоко, вовну, смушки) і займає провідне місце серед інших галузей тваринництва.

Враховуючи те, що основною продукцією каракульського вівчарства є смушкова продуктивність, метою нашої роботи було вивчити ріст молодняку та смушкові якості шкурки буковинського типу асканійської каракульської породи овець в умовах вологого клімату Буковини.

У пропонованій статті викладені результати комплексної оцінки молодняку овець буковинського типу асканійської каракульської породи та вивчено смушкові якості шкурки.

За результатами проведених досліджень визначено, що ягнятка буковинського типу народжуються міцної конституції, достатньо крупні живою масою баранчиків-одинаків при народженні 5,4 кг, двійневих – 4,6 кг, ярокоч відповідно 4,9 і 4,3 кг. За смушковим типом ягнята народжуються ребристого 25,3%, плоского 49,6% та жакетного 20,5% типів, з середнім розміром завитка (77%). Враховуючи, що площа смушків ребристого та плоского чорного, темно-сірого плоского перевищує площу смушків жакетного на 6–14,9%, а довжина волосу в них на 22–26% менша, тому відбір тварин для відтворення стада проводиться тільки в цьому напрямку.

Важливе значення для ведення селекційної роботи має розмір завитка. Слід відмітити, що найбільше кількість ягнят з середнім розміром завитків – 77,6%, з крупним – 13,0%, дрібним – 9,4%.

Доведено, що отримані шкурки ягнят мають високу товарну оцінку і відповідають вимогам на чистопородний каракуль з площею шкурки, яка коливається у межах 1630–1869 см². Встановлено, що шкуркам притаманна шовковистість та блискучий волосяний покрив, середні та крупні за розвитком завитки утворюють чіткий рисунок.

Таким чином, селекція на розвиток смушкової продуктивності каракульських овець сприятиме інтенсифікації галузі вівчарства та поповнення високоякісною сировиною промисловість.

Ключові слова: порода, тип, продуктивність, ягнята, смушки, жива маса.

Lesyk O.B., Tomash L.V., Pohyvka M.V., Melenko K.M. The growth of young animals and pelt qualities of lambs of the Bukovina type of the Askanian Karakul breed of sheep

Sheep farming is one of the important branches of agriculture, which supplies a variety of products with healing properties and longevity hormones (dietary lamb meat, young mutton, milk, wool, pelt) and is a leader among other livestock industries.

Given that the main products of Karakul sheep are pelt productivity, the aim of our work was to study the growth of young animals and pelt qualities of Bukovina skins of the Askanian Karakul sheep breed in the humid climate of Bukovina.

The proposed article presents the results of a comprehensive assessment of young sheep of the Bukovina type of Askanian Karakul breed and studied the pelt qualities of skins.

According to the results of the research, it is determined that Bukovina lambs are born with a strong constitution, large enough live weight of single lambs at birth 5.4 kg, twins – 4.6 kg, ewe-lambs 4.9 and 4.3 kg, respectively. According to the skin type, lambs are born ribbed 25.3%, flat 49.6% and jacket 20.5% types, with an average curl size (77%). Given that the area of ribbed and flat black, dark gray flat pelts exceeds the area of jacket pelts by 6-14.9%, and the length of hair in them is 22–26% less, so the selection of animals for reproduction of the flock is carried out only in this direction.

The size of the curl is important for selection work. It should be noted that the largest number of lambs are with an average size of curls – 77.6%, with a large – 13.0%, small – 9.4%.

It is proved that the obtained skins of lambs have a high marketability and meet the requirements for purebred astrakhan with the area of skins, which ranges from 1630-1869 cm². It was found that the skins are characterized by silkiness and shiny hair, medium and large curls develop a clear pattern.

Thus, selection for the development of pelt productivity of Karakul sheep will contribute to the intensification of sheep breeding and supplying the industry with high-quality raw material.

Key words: *breed, type, productivity, fur sheep, live weight.*

Постановка проблеми. Вівчарство є однією із основних галузей сільського господарства, яка постачає різноманітну продукцію з цілющими властивостями та гормонами довголіття (дієтичну ягнятину, молоду баранину, молоко, вовну, смушки, овчини).

Останнім часом галузь вівчарства на Буковині зумовлена розведенням овець різних створених генотипів, які добре пристосовані до умов вологого клімату регіону Буковини. Однією з таких порід є буковинський тип асканійської каракульської породи овець. Оскільки продуктивність каракульських овець здебільшого оцінюють за якістю смушків, то вивчення якості шкур у ягнят буковинського типу асканійської каракульської породи, що є актуально в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Майбутнє галузі вівчарства на Україні, втому числі на Буковині, пов'язане з докорінним поліпшенням спадкових задатків овець та підвищення якості продукції, які удосконалюються шляхом селекції, а реалізуються в процесі тієї чи іншої розробленої технології. Як стверджують провідні вітчизняні вчені селекціонери, що поліпшення продуктивності і племінних якостей овець можливе лише при використанні висококласних чистопорідних баранів-плідників, які здатні стійко передавати свої батьківські спадкові задатки нащадкам. У зв'язку з цим вівця може конкурувати з будь-яким іншим видом сільськогосподарських тварин, коли вона одночасно продукує вовну, м'ясо, молоко та високоякісні овчини.

Тому, для відновлення галузі та формуванню її конкурентоспроможності необхідно використовувати таку породу овець з комбінованим напрямом продуктивності, оскільки ці тварини здатні виробляти більше продукції при найменших витратах праці та засобів виробництва. Саме до таких порід належить каракульська порода овець, яка за різноманіттям видів продукції не мають конкурентів серед інших порід овець, оскільки вони продукують смушки, молоко, м'ясо, овчини та вовну [1, 2].

Як відомо, продуктивність каракульських овець здебільшого оцінюють за основним видом продукції – смушком. Саме смушок – це шкурка ягняти, забитого в 1–3 дні з волосяним покривом у вигляді завитків. Так, смушкова продуктивність каракульських овець специфічна, оскільки формується тільки в період внутрішньо утробного розвитку. Ягнята народжуються вже з пружним, шовковистим та блискучим волосяним покривом, що утворює щільні різні форм завитки.

Встановлено, що волосяний покрив смушкових овець відрізняється нарядністю малюнка завитків, шовковитістю, блиском, різноманітним забарвленням. Саме ці виробничі показники надали каракульським шкуркам світову славу, поставивши їх в особливе положення серед інших видів пушнини та хутра [3].

В зв'язку з цим при забезпеченні потреби легкої промисловості та вимогам українського ринку необхідно на майбутнє посилити селекційно-племінну роботу з метою отримання смушків високої якості в даному регіоні [2, 4].

Оскільки, крім цінної хутрової продукції каракульські вівці продукують грубу кольорову вовну, м'ясо, молоко, овчини і сичуги. З вовни каракульських овець виробляють сукна і пряжу, широко використовують у килимовому і валяльному виробництвах. За показниками вовнової продуктивності ці вівці є найкращі з грубововнових порід.

Отже, селекція на розвиток смушкової та молочної продуктивності каракульських овець сприятиме інтенсифікації галузі вівчарства та поповнення потреб населення у високоякісних продуктах харчування та виробі легкої промисловості.

Постановка завдання. Тривалий час селекція з каракульськими вівцями, була спрямована на отримання шкурок жакетної групи. Проте, в останні роки зросли попит та ціна на шкурки ребристо-плоскої групи. Тому, визначення росту і розвитку молодняку та товарних якостей шкурок створеного буковинського типу асканійської каракульської породи є актуальним в зоні Українських Карпат [5, 6].

Мета досліджень – висвітлити показники росту та смушкової продуктивності молодняку овець буковинського типу асканійської каракульської породи в природньо-кліматичних умовах Буковини.

Матеріал і методика проведення досліджень. Робота виконана на поголів'ї овець буковинського типу асканійської каракульської породи, в умовах племінних фермерських господарств суспільного сектору різних форм власності Новоселицького району Чернівецької області.

В проведених наукових дослідженнях живу масу ягнят визначали шляхом їх зважування при народженні з вивченням міцності конституції, типу, якості смушків, довжини волосу, шовковистості та блиску волосяного покриву згідно методики вивчення якості каракулю [7].

Оцінку площі шкурок проводили згідно зі стандартом, а шовковистість волосяного покриву визначали на дотик та блиск волосяного покриву відповідно органолептично.

Біометричну обробку результатів досліджень проведено методами варіаційної статистики за М.О. Плохинським з використанням комп'ютерної техніки [8].

Результати проведення досліджень. Вівці буковинського типу асканійської м'ясо-вовнової породи різноманітні за забарвленням – чорні, сірі, коричневі. За останні роки появився інтерес до овець коричневого забарвлення (сур) і кількість їх в стадах поступово збільшується, шляхом використання баранів-плідників коричневого забарвлення. Також перспективним залишається розведення овець сірого забарвлення. Селекційна робота з вівцями цього типу спрямована

на одержання смушків плоско-ребристої групи. Питома вага їх за останні роки збільшилася до 40,5–45,7% [5, с. 204; 6, с. 5].

В результаті селекційної роботи ягнятка буковинського типу асканійської каракульської породи народжуються достатньо крупні з живою масою баранчиків-одинаків при народженні 5,4 кг, двійневих – 4,6 кг, ярочок відповідно 4,8 і 4,3 кг (табл. 1).

Таблиця 1

Жива маса ягнят при народженні

Стать	Народжені в числі	ФГ «Берестецький вівчарик»		ФГ «Вівчарик»	
		n	$X \pm S_x$	n	$X \pm S_x$
Ярочки	одинаки	160	4,8 \pm 0,05	72	4,9 \pm 0,06
	двійнята	176	4,2 \pm 0,06	90	4,3 \pm 0,05
Баранчики	одинаки	179	5,2 \pm 0,05	80	5,4 \pm 0,06
	двійнята	197	4,5 \pm 0,05	96	4,6 \pm 0,06

За смушковим типом ягнята народжуються: ребристий – 25,3%, плоский – 49,6% та жакетний – 20,5% типів і лише 4,6% кавказький, з середнім розміром завитка (77%) (табл. 2).

Таблиця 2

Розподіл ягнят за смушковим типом, %

Господарства	Кількість голів, n	Смушкові типи, %			
		жакетний	ребристий	плоский	кавказький
ФГ «Берестецький вівчарик»	712	26,8	26,9	41,0	5,3
ФГ «Вівчарик»	338	7,1	22,2	67,7	3,0
Всього	1050	20,5	25,3	49,6	4,6

Розмір завитків (ширина, довжина та висота) пов'язаний з товщиною міздрі, довжиною волосу, розвитком, конституцією та живою масою ягнят при народженні. Шкурки з завитками середньої ширини ціняться вище, ніж з крупними та дрібними. На розмір завитків великий вплив мають різні фактори,

зокрема: добір і підбір батьківських пар, умови утримання та годівлі овець, багатоплідність та інше.

В результаті наукових досліджень встановлено, що форма завитків та їх різноманітність у значній мірі залежить від довжини волосу, який формує завитки. (табл. 3).

Дослідженнями доведено, що площа смушків ребристого, плоского різного забарвлення перевищує площу смушків жакетного на 6,5-8,0%, а довжина волосу в них на 17,6-18,0% менша, тому відбір тварин для відтворення стада проводиться тільки в цьому напрямку. В наших проведених дослідженнях встановлено, що смушки жакетного типу чорного забарвлення на сьогоднішній день практично не користуються попитом в нашому регіоні.

Слід зазначити, велике значення надається відбору тварин за конституцією. Ягнятка в основному міцної конституції – 81,7%. У них нормально розвинутий кістяк, тонка шкіра, щільна, густа вовна, достатня оброслість. Однак, слід відмітити, що є невелика кількість ягнят ніжної конституції (8,0), які мають тонкий, легкий

Таблиця 3

Довжина волосу, площа смушків в залежності від смушкового типу, n=30

Смушковий тип, забарвлення	В числі скількох народився	Довжина волосу, мм $\bar{X} \pm S_x$		Площа смушків $\text{см}^2 \bar{X} \pm S_x$
		на крижах	на холці	
жакетний чорний	одинаки	8,5±0,32	9,9±0,35	1730±36,29
	двійнят	7,5±0,24	8,5±0,25	1650±28,65
ребристий чорний	одинаки	8,0±0,51	10,0±0,81	1805±35,05
	двійнята	7,3±0,45	9,2±0,72	1710±29,30
плоский чорний	одинаки	7,2±0,38	9,4±0,26	1842±35,15
	двійнята	6,8±0,44	8,8±0,45	1765±39,24
плоский сірий	одинаки	7,0±0,50	9,1±0,52	1869±24,65
	двійнята	6,8±0,46	8,5±0,48	1502±42,45
плоский темно-сірий	одинаки	7,3±0,40	9,5±0,52	1858±50,25
	двійнята	6,9±0,58	8,6±0,36	1630±38,50

кістяк, тонка шкіра, вовна коротка, косиці дрібні, щільно завиті та собою нагадують тощевостих смушкових овець. Ягнят грубої конституції в господарствах де проводиться науково-дослідна робота в середньому нараховується 10,3%, вони більш крупніші з міцним кістяком, мають дещо потовщену і рихлувату шкіру, вовна з великою кількістю грубої, довгої ості, косиці великі, прямі, недостатня оброслість (табл. 4).

Таблиця 4

Розподіл ягнят за типом конституції, %

Господарства	Кількість голів, n	конституція		
		груба	міцна	ніжна
ФГ «Берестецький вівчарик»	712	7,6	85,7	6,7
ФГ «Вівчарик»	338	15,7	73,8	10,5
В середньому	1050	10,3	81,7	8,0

Важливе значення для ведення селекційної роботи з каракульськими вівцями має розмір завитка. В таблиці 5 наведено дані забрати. Нами наведені дані щодо розподілу ягнят за шириною завитка (табл. 5).

Таблиця 5

Розподіл шкурок ягнят за шириною завитка, %

Господарства	Кількість голів, n	Ширина завитка		
		крупний	середній	дрібний
ФГ «Берестецький вівчарик»	712	14,2	76,0	9,8
ФГ «Вівчарик»	338	10,5	81,0	8,5
В середньому	1050	13,0	77,6	9,4

Слід відмітити, що найбільше кількість ягнят з середнім розміром завитків – 77,6%, з крупним – 13,0% , дрібним – 9,4%

Таким чином на сьогоднішній день однією з актуальних проблем у розведенні асканійських каракульських овець є ринок збуту смушків та грубої вовни та низькі ціни на вовну та смушки, що призводить до збитковості галузі вівчарства в умовах

Буковини. Основний прибуток в господарствах суспільного сектору різних форм власності, які розводять овець, це від виробництва молочних продуктів з овечого молока де цінним продуктом якої є овеча бринза, яку виробляють з товарного овечого молока вівцематок різних генотипів яких розводять в регіоні Буковини.

Висновки і пропозиції. Встановлено, що вівці буковинського типу асканійської каракульської породи, які створені в умовах вологого клімату західного регіону України, володіють високим генетичним потенціалом продуктивності. За результатами досліджень з'ясовано, що ягнята буковинського типу асканійської каракульської породи овець, народжуються з міцною конституцією та живою масою від 4,2 до 5,4 кг.

Дослідженнями доведено, що отримані шкурки ягнят мають високу товарну оцінку і відповідають вимогам на чистопородний каракуль з площею шкурки, яка коливається у межах 1630–1869 см². Встановлено, що шкуркам притаманна шовковистість та блискучий волосяний покрив, середні та крупні за розвитком завитки утворюють чіткий рисунок.

Протягом багатьох років науковцями-селекціонерами дослідної станції селекційна робота спрямована на отримання смушків плоского типу з тонкою міздрою, високою живою масою ягнят при народженні, великою площею шкурки перших сортів. Для відтворення власного стада залишають тварин плоского, ребристого та жакетного смушкових типів.

Таким чином, селекція на розвиток смушкової продуктивності каракульських овець сприятиме конкурентоздатності та інтенсифікації галузі вівчарства та поповнення високоякісною сировиною для промисловості в умовах Чернівецької області.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ:

1. Иванов М.Ф. Методика создания новых пород овец. Киев, 1935. № 10. С. 100–130.
2. Кудрик Н.А. Забезпечує рентабельність і високу конкурентоздатність. *Аграрний тиждень*. 2013. № 5–6. С. 28–29.
3. Джапопов Х. Методы повешения потенциала продуктивности серых каракульских овец дангаринской популяции Таджикистана: дис. ... д-ра с.-г. наук: 06.02.04 / Республика Казахстан, Шымкент, 2009. 49 с.
4. Методика изучения качества каракуля / И.Н Дьячков та ін. Самарканд, 1963. С. 105–119.
5. Черномиз Т.О., Лесик О.Б., Похивка М. В. Сучасний стан овець буковинського типу асканійської каракульської породи: *Науковий вісник «Асканія-Нова»*, 2012. «Пиел». Вип. 5(1). С. 201–208.
6. Методичні рекомендації «Буковинський каракуль / Черномиз Т.О. Лесик, В.С. Драб. Чернівці, 2009. 9 с.
7. Інструкція з бонітування овець; Інструкція з племінного обліку у вівчарстві та козівництві. Київ, 2003. 154 с.
8. Плохинский Н.А. Руководство по биометрии для зоотехников. Москва : Колосок, 1969. 256 с.